

ДИНАМІКА ПРОЦЕСІВ ІДЕНТИФІКАЦІЇ ТОВАРІВ В СИСТЕМІ “ДжіЕс1 УКРАЇНА”

У статті досліджено особливості ідентифікації товарів в Україні. Розглянута кількісна характеристика процесів ідентифікації товарів.

The features of the identification products in Ukraine are analyzed in the article. The quantitative characteristics of the process of identification of products are examined.

Ключові слова: стандартизація, штрихкодowa символіка, ідентифікація товарів.

Вступ. Діяльність з ідентифікації товарних позицій, послуг, об'єктів є передумовою оперативного отримання точної інформації про продукцію підприємств та їх об'єкти.

Неточна чи неправильна ідентифікація не лише завдає прикрих збитків внаслідок повернення товарів, виправлення документів тощо, але й шкодить репутації торговельної марки. Тому одним з найважливіших напрямів діяльності Асоціації “ДжіЕс1 Україна” є ідентифікація товарних позицій, послуг та інших об'єктів.

Відомо, що на планеті щоденно під час перевезень, зберігання, замовлень та продажу сканери зчитують щонайменше 5 мільярдів штрихових кодів. Запорукою належного і безпомилкового виконання операцій, в яких застосовують сканування, - послідовна й однозначна ідентифікація товарів, послуг та виробничих об'єктів.

Викладення основного матеріалу дослідження. Система ідентифікації GS1 в Україні - “ДжіЕс1 Україна” забезпечує присвоєння та сертифікацію (засвідчення Свідомством) Префіксів GS1 підприємства, ідентифікаційних номерів GS1

©Оскольський В.В. – професор, Віце-президент Спільки економістів України;

©Акімова Л.М. – аспірант Національного університету водного господарства та природокористування

товарним позиціям, підприємствам та їх виробничим підрозділам, а також документам для надання торгових знижок. З цією метою Асоціацією організовано послідовну систему забезпечення відповідності ідентифікації вимогам GS1, що передбачає подання впорядкованої описової інформації про товар чи об'єкт.

При цьому ретельно перевіряють кожну заявку на присвоєння номера GS1 на однозначність ідентифікації товарної позиції, послуги, об'єкта, за необхідності надаючи відповідні рекомендації підприємствам-членам. Система роботи “ДжіЕс1 Україна” дозволяє підприємству бути певним, що ніяких проблем з обліком його товарів та об'єктів у торгівлі не виникне.

У ретроспективі, зростання кількості присвоєних Асоціацією Номерів GS1 було найбільшим, коли в Україні почали активно поширюватись мережі супермаркетів в (1998-2000 роках). В той час і торгівля, і виробники активно вивчали вподобання споживачів, пропонуючи великі асортименти і запроваджуючи численні різновиди продукції.

Згодом споживчий попит дозволив торгівлі стабілізувати асортименти, а виробникам більш обґрунтовано підходити до розвитку пропозицій споживачам, Цей природний процес відобразився й на показниках діяльності “ДжіЕс1 Україна”: З 2004 року намітилася тенденція до стабілізації загальної річної кількості присвоєних Номерів GS1.

Середня кількість Номерів GS1, що отримує пересічний учасник протягом року, зростає і наближається до показника 20 кодів на рік. З огляду на звичайну практику виробників споживчих товарів отримувати значну кількість кодів на продукцію на початковому етапі свого членства, у подальшому, які зі стабільними обсягами запровадження нової продукції продовжували нарощувати свою активність у цій сфері.

Так з 2001 року по 2008 р. в Асоціації “ДжіЕс1 Україна” загалом присвоєно понад 620 тис. ідентифікаційних номерів GS1. У 2008 році кількість присвоєних номерів складала близько 100 тис. одиниць (рис.1).

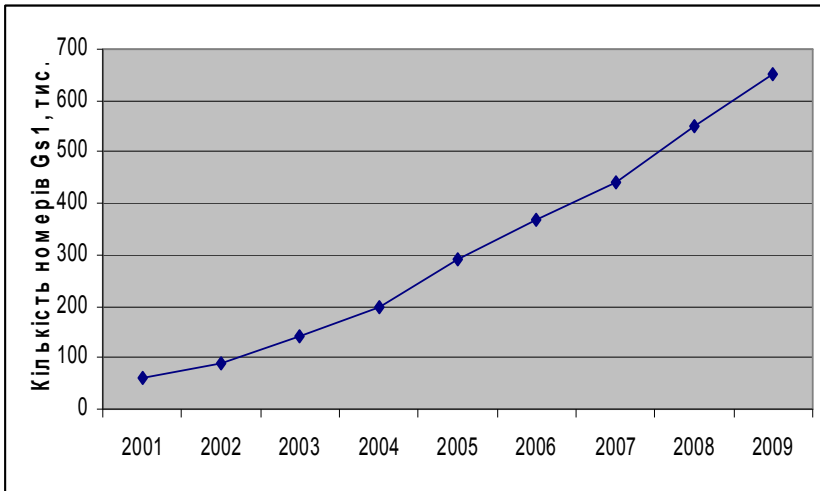

Рис. 1. **Динаміка присвоєння номерів GS1**

Аналізуючи процеси ідентифікації товарів слід зазначити, що переважну більшість асоційованих членів "ДжіЕс1 Україна" складають вітчизняні підприємства-виробники.

На 1 січня 2009 року асоційованими членами Асоціації були 5516 суб'єктів підприємницької діяльності. Динаміка зростання та розподіл суб'єктів господарювання, що стали асоційованими членами "ДжіЕс1 Україна", представлена на рис. 1-2.

Слід зазначити, що у період 2001-2008 роки кількість членів Асоціації постійно зростала. У 2008 році у зв'язку з економічною кризою до Асоціації приєдналось дещо менше нових підприємств ніж у попередні роки. Так більшість нових учасників Асоціації в 2008 році склали малі підприємства – близько 41 %. Другу за кількістю категорію складають приватні підприємці – понад 30 % нових членів (рис.2). Серед усіх суб'єктів господарювання, що стали членами Асоціації близько 15% є великими підприємствами.

Показово, що істотно зросла кількість підприємств та приватних підприємців, що долучились до "ДжіЕс1 Україна" головним чином з метою отримання номерів GLN для електронних комерційних комунікацій з торговими мережами (понад 9 % нових учасників).

Протягом 2008 року серед членів "ДжіЕс1 Україна" зріс прошарок підприємств торгівлі та постачання, що пов'язано із

широким впровадженням в Україні електронного ділового спілкування на засадах стандартів GS1.

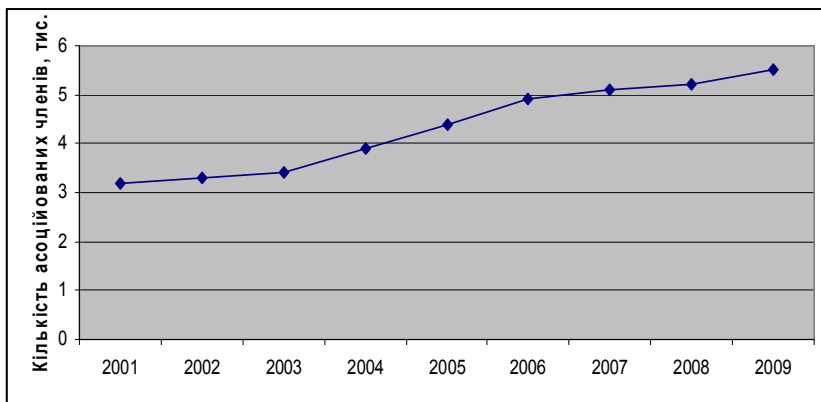

Рис. 2. **Кількість асоційованих членів “ДжіЕс1 Україна”**

Рис. 3. **Розподіл суб'єктів господарювання, що стали асоційованими членами “ДжіЕс1 Україна” у 2008 р.**

Як свідчать показники, що відображені на рис.4, найвагомішу частку асоційованих членів “ДжіЕс1 Україна” складають підприємства харчової промисловості. Серед Учасників Асоціації також багато підприємств побутової хімії, деревообробників, видавців.

На початку 2009 року збільшилась кількість Учасників, які вступають до “ДжіЕс1 Україна” головним чином з метою

застосування стандартів ідентифікації логістичних одиниць (номери SSCC, Логістична етикетка GS1) та ідентифікації відносин з одержувачами послуг (номери GSRN). Хоча відсоток таких підприємств у загальній кількості Учасників поки незначний, факт засвідчує розширення напрямів застосування Системи GS1 в Україні.

Як свідчать матеріали досліджень, що “замовником” якісного штрихового коду частіше всього виступає торгівля. Ефективні штрихові коди не просто забезпечують продуктивність роботи касових вузлів. Йдеться про добре ставлення споживача до торгового закладу. Штрихові коди, що скануються з кільканадцятої спроби, відвертають покупців від торгової мережі. Витративши на стояння в черзі до каси більше часу, ніж на вибір товарів, будь-який покупець замислиться: чи варто наступного разу відвідувати цей

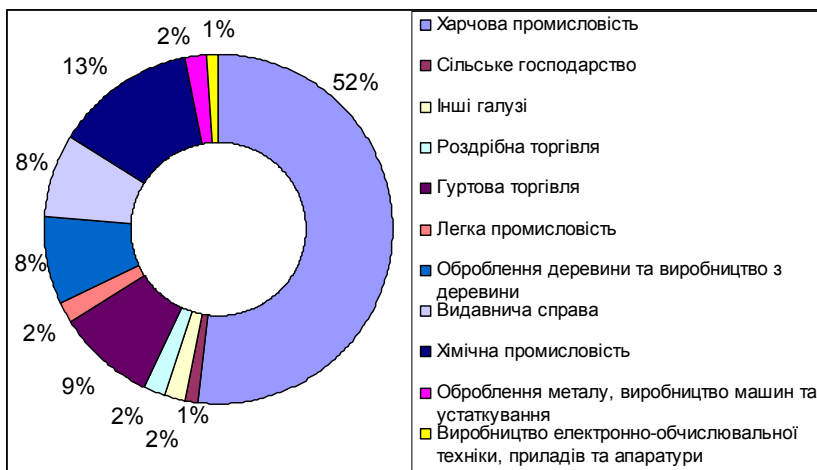

Рис. 4. Розподіл асоційованих членів “ДжіЕс1 Україна” за видами економічної діяльності станом на 01.01.2009 р.

супермаркет? Ні збільшення кількості працюючих касових вузлів, ні розважальні трансляції на моніторах не змусять покупця змінити свою думку.

Слід зазначити, що донедавна українській торгівлі було складно визначати, які штрихові коди воно прийме, а які - ні. У кращому разі, для пересвідчення у придатності штриховий

код на товарі перевіряють ручним сканером. Коли штриховий код не дуже якісний, це спричиняє суперечки з постачальниками. Вимагати формальної відповідності всіх штрихових кодів чинному, але застарілому ДСТУ торгівля не вбачає сенсу, оскільки багато штрихових кодів з деяким відхиленнями задовільно скануються, а непридатними можуть виявитися і формально відповідні штрихові коди (наприклад, через неправильне розташування).

Подібні проблеми колись мали місце й у країнах, де сканування стало буденною практикою три десятиліття тому. І там знайшли вихід. Була розроблена методика тестування штрихових кодів, наслідком якої є не сукупність зрозумілих лише спеціалістам технічних параметрів, а оцінка реальної “поведінки” штрихового коду під час сканування – “Рівень якості штрихового коду”. За цією методикою точний пристрій - верифікатор штрихових кодів - повідомляє оцінку рівня якості від 0 (повна на непридатність) до 4 (найкраща). Вона дозволила встановлювати найнижчі прийнятні рівні якості для кожної сфери застосування. Для більшості штрихових кодів GS1, які сканують у постачанні і торгівлі, мінімальний рівень якості становить 1,5.

На сьогодні методика верифікації визнана в усьому світі і відображена в міжнародному стандарті ISO/IEC 15416 “Технічні вимоги тестування якості друку штрихового коду для лінійних символік”. На його основі організація GS1 розробила всесвітню процедуру оцінювання відповідності штрихкодів позначок вимогам прикладних стандартів GS1, звітування про результати та надання відповідних рекомендацій виробникам.

Процедура виявилась настільки ефективною, що в деяких країнах торгівлі мережі почали зобов'язувати постачальників надавати стандартний “Звіт про перевірку зразка штрихкової позначки GS1” під час запровадження нової товарної позиції у асортимент. Верифікація стала повсякденною практикою для тисяч виробників, зацікавлених, щоб їх продукція якомога швидше дійшла до споживача, не спричинивши проблем у відносинах із реалізатором.

Безпосередньо Асоціація “ДжіЕс1 Україна” запровадила всесвітню методику верифікації GS1 у 2008 році.

На етапах підготовки до її впровадження було створено комплекс нової нормативно технічної документації GS1 з питань контролю якості штрихкодів позначок. Запроваджено процедури надання висновків встановленої форми за результатами перевірки штрихових кодів. Впроваджена й методика експертизи Логістичної етикетки GS1 на відповідність загальним специфікаціям GS1. У 2008 року оснащення лабораторії Асоціації поповнилося і новим верифікатором, який дозволяє тестувати не лише традиційні, а й нові штрихові коди, зокрема GS1 DataBar.

За сприянням Асоціації кожне підприємство може перевірити якість штрихкодів позначок на своїй продукції (зробити їх верифікацію). “Звіт про перевірку зразка штрихкової позначки” забезпечує послідовний виклад результатів перевірки штрихкової позначки та висновок про її відповідність всім стандартам нумерації й штрихового кодування GS1, роз’яснення виявлених недоліків та рекомендації щодо їх виправлення.

Як правило підприємства торгівлі в Україні, ставлять жорсткі вимоги до штрихових кодів на товарах, що постачаються для реалізації. Однак трапляються ситуації, коли для порозуміння з постачальником потрібні правильні аргументи - правові чи нормативні. Так у 2007-2008 роках, у результаті спрямованої роботи “ДжіЕс1 Україна” з торговими мережами, почастішали звернення представників торгових мереж по допомогу в роботі з постачальниками.

Маючи багаторічний досвід розв’язання подібних питань, “ДжіЕс1 Україна” допомагає своїм Учасникам дійти згоди у ділових відносинах на засадах кращої виробничої практики, відображеної правилами Системи GS1. Для підприємства, права якого порушили (підробили товар, неправомірно використали торговельну марку тощо), легальний штриховий код може стати вагомим аргументом. У таких випадках Асоціація не лише дає поради та рекомендації, а й забезпечує Учасника офіційними висновками, підтвердженнями, довідками, роз’ясненнями, які Учасник може використати для захисту своїх інтересів законними методами, у тому числі - у судовому порядку.

У торгівлі з питаннями штрихового кодування мають справу дуже багато працівників - від менеджерів товарних категорій до адміністраторів і технічних служб. Від

правильного застосування технологій штрихового кодування залежить ефективність усього сучасного торгового процесу. Формування вимог постачальникам і контроль відповідності продукції цим вимогам, підтримка та актуалізація товарних довідників, вибір і налаштування обладнання для сканування на касових вузлах та за межами торгового залу, електронний документообіг з постачальниками - лише окремі приклади щоденних процесів, у яких володіння засадами штрихового кодування має визначальне значення

“ДжіЕс1 Україна” у 2008 році запровадила програми підготовки відповідальних за штрихове кодування на виробничих підприємствах. Опанувавши базову програму, відповідальний працівник зможе забезпечувати штрихове кодування продукції у повній відповідності зі встановленим порядком та законодавством, кваліфіковано контролювати якість штрихових кодів та їх відповідність нормативно-технічним вимогам визначати оптимальні способи маркування продукції, формулювати вимоги до постачальників пакувальної та етикетувальної продукції, а за необхідності - й висувати їм обґрунтовані претензії.

Особливе місце в діяльності Асоціації займають навчально-консультативні заходи для торгівлі. “ДжіЕс1 Україна” сприяє торговим мережам у проведенні корпоративних освітньо-консультативних заходів з питань Системи GS1. Як правило, заходи передбачають загальну частину (для менеджерів, що працюють із певними товарними категоріями) та спеціалізовані питання (правові аспекти відносин з постачальниками, контроль відповідності штрихових кодів, ефективна робота з порушниками, особливості застосування штрихових кодів за межами торгового залу, ідентифікація в електронних комерційних повідомленнях тощо). Програми індивідуальні для кожної торгової мережі, тож завжди передбачається певна підготовча робота.

Бібліографія

1. Положення про штрихове кодування товарів, затверджене наказом Міністерства економіки та з питань європейської інтеграції України від 20.08.2002 р.№ 255, зареєстроване в Мінюсті України 05.09.2002 р. за №733/7021 (зі змінами у редакції наказу Міністерства економіки України від 25.10.2007 р. N

355, зареєстровано в Мінюсті України 14.11.2007 р. за N 1271/14538).

2. **Оскольський В.В. “Во всемирной системе стандартов префикс “482” визитная карточка Украины”**.-К: Издательський дом “Світ знань”, 2006.-170 с.

3. **Річний звіт Асоціації Товарної Нумерації України “ДжіЕс1 Україна” за 2007-2008 р.р.** //Видання Асоціації “ДжіЕс1 Україна”//2008.

Рецензент: д.е.н., професор Павлов В.І.